

A Illa de Ons como escenario de ficción

Francisco R. Pastoriza

A estrea en 2020 da película “Ons” de Alfonso Zarauza e a recente publicación da novela “Cuando la tormenta pase”, de Manel Loureiro, volven a utilizar á illa de Ons como un escenario natural donde situar accións contemporáneas da literatura e do cinema. Non é unha novidade que as paisaxes e o ambiente desta illa sexan utilizados como ámbitos ideais nos que situar historias de ficción.

ONS NO CINE

No ano 1948 rodáronse na illa de Ons varias escenas da primeira versión da película “Botón de ancla”, de Ramón Torrado, protagonizada por algún dos mellores e mais populares artistas da época: Antonio Casal, Jorge Mistral, Fernando Fernán Gómez e o asiduo cómico galego Tomás Ares, mais coñecido como Xan das Bolas. O guión estaba sacado da novela do político e capitán de corbeta José Luis Azcárraga Bustamante. A película era unha produción de Suevia Films, do vigués Cesáreo González. Esta película foi a primeira que se proxectou na inauguración do Teatro Cine Fraga de Vigo o 27 de marzo de 1948 (estreárase

unhas semanas antes no cine Avenida de Madrid, o 13 de xaneiro). No ano 1974 o propio Ramón Torrado fixo un remake desta película, que titulou “Los caballeros del botón de ancla”, tamén producida por Cesáreo González.

Ons foi utilizada asimesmo en escenas das sucesivas versións desta película como “Botón de ancla” en color (a rodaxe iniciouna Ignacio F. Iquino en 1960 e ramatouna Miguel Lluch), con Manuel Gil, o Dúo Dinámico e o humorista Gila co-mo protagonistas (o guión era de Ramón Torrado, quen dirixira a primeira versión). Algúns veciños da illa aínda recordan a súa participación como extras na rodaxe desta película.

Unha terceira versión da novela de Azcárraga Bustamante, tamén con escenas rodadas en Ons, titulábase “Los guardiamarinas” e foi rodada en 1967. Estaba dirixida por Pedro Lazaga e protagonizada tamén por artistas da primeira liña do cine español, desta época: Alberto de Mendoza, Julia Gu-tiérrez Caba e José Luis López Vázquez.

Antes de todas as versión de “Botón de ancla” xa se rodara en parte na illa de Ons, en 1946, a película “Mar aberto”, tamén de Ramón Torrado e tamén con Jorge Mistral e Xan das Bolas como principais intérpretes, coa compañía esta vez de Maruchi Fresno.

A produción era tamén de Cesáreo González. A banda sonora rexistraba temas en galego interpretados pola coral ourensá “De Ruada”. A película estreouse en Vigo o 27 de abril de 1946.

Cesáreo González foi un emigrante retornado a Galicia que intentou abrir a súa terra natal ao mercado cinematográfico internacional a través da súa produtora Suevia Films, utilizando actores e

Cesáreo González

actrices moi populares, incluso a nivel internacional, como a mexicana María Félix e os citados nas películas das que falamos. Coas películas que producía con Suevia Films trataba de chegar aos milleiros de galegos dispersos polo mundo e alimentaba a súa morriña coas imaxes de romarías e bailes populares, a música de gaitas e muiñeiras e as esceas de comidas con empanadas e pulpo á feira.

A película que mais e mellor utilizou as paisaxes de Ons é a titulada precisamente co nome da illa. “Ons”, dirixida por Alfonso Zarauza en 2020 e interpretada por Melania Cruz e Antonio Durán,

Protagonistas da película “Ons”

non só utiliza a illa como escenario senon que tamen respecta o seu nome, que noutras películas a penas se cita.

ALITERATURA EN ONS

Ademáis de servir como escenario de producións audiovisuais, a illa de Ons foi tamén territorio para narracións e relatos de ficción. Na súa novela “Ons”, de 2015, Carlos Meixide trata das vivencias de catro amigos que pasan un verán na illa. Unha historia de amor e amizade coa presenza dun misterio que descubren os protagonistas da trama. Ademáis da paisaxe illán están presentes algúns escenarios moi coñecidos polos visitantes de Ons, como as dúas tabernas, o faro e os camiños que levan dunha punta á outra da illa, dende o Burato do inferno á Praia de Melide e o Centolo.

“Cuando la tormenta pase”, de Manel Loureiro (Editorial Planeta, 2024), utiliza a illa de Ons como escenario de un thriller de novela negra. Esta obra, que gañou o premio Fernando Lara de novela no ano 2024, levou o nome de Ons a todos os recunchos por ser un best seller moi divulgado e lido. O autor pasou unha tempada en soidade na illa para inspirar a súa historia con mais veracidade.

Pero moito antes, en 1970, o coronel auditor da Armada e tamén escritor Amancio Landín Carrasco, no seu libro de relatos “Tropa de hidalgos y mareantes” (Editorial Prensa Española) sitúa na illa de Ons algúns destes relatos, como “Gente de la isla”, unha narración costumista na que fai unha louvanza da xente da illa e percorre algúns dos seus territorios.

En galego, Serafín Parcerro publicou en Edicións Xerais a novela “As illas dos deuses”. Xogando coa realidade e a ficción, sitúa a Alfonso R. Castelao na illa de Ons durante un verán que pasara alí de vacacións. O político galeguista evoca aqueles días dende o seu exilio en Arxentina.

Na mesma editorial Xerais, Pedro Feijóo publicou en 2012 a novela “Os fillos do mar”, unha novela negra que combina a intriga e a aventura, con nazis polo medio. Algunhas esceas desenvólvense na illa de Ons, concretamente no Burato do Inferno, onde se agocha un tesouro que buscan os alemáns para financiar a invasión de Polonia.

E na literatura infantil hai que citar “O libro da illa de Ons” (A Nosa Terra, 2008) de Amalia Pérez, un conto no que unha nena, Sariña, sae de Bueu para coñecer a illa de Ons. Alí fai novos amigos, como o neno Mario e un trasno de nome “Illote” que a levan a coñecer a illa.

OUTROS LIBROS E AUDIOVISUAIS

Si non son moitas as películas e os libros de ficción que teñen como escenarios os naturais da illa de Ons, sí que existen moitos documentais e una ampla bibliografía sobre estas illas. Arturo Cidrás proporcióname unha listaxe dalgúns deles, que comparto con vostedes:

Documentais

- “A illa de D. Dídio” de Marta Lemos.
- Un capítulo de “O fío do retrato” de Valentin Carrera e Anxo Cabada.
- “Fóra do continente” de Nico Martínez Millán.
- “Soliloquio del farero” de Libre Producciones 2003.
- “A última dorna de Ons” de Anxo Cabada e Antón Davila.

Bibliografía sobre Ons

- “A illa de Ons, unha cultura, unha identidade” de Staffan Mörling.
- “Alá, no medio do mar” de Staffan Mörling.
- “Namoreime en Ons” de Staffan Mörling.
- “Faro de corazóns” de Manuel Felpeto.
- “Ons no meu corazón” de Julio Santos Pena.

- “Ons. Ondas do mar riso” de Emilio Araújo.
- “Isla de Ons” de Mª José Otero Acuña.
- “A bordo das Ons” de Marta Lemos.
- “La isla de Ons y Sálvora” de Fernández de la Cigona.
- “Cies y Ons, la ruta de las islas” de Fernández de la Cigona.
- “Illas de Galicia: Cíes, Ons, Sálvora...” de Fernández de la Cigona.
- “Ons, ondas I” e “Ons, ondas II”. AA.VV.
- “Ons no tempo” de Margarita Riobó.
- “Ons y Onza en los archipiélagos gallegos” de Margarita Riobó.
- “Ons, unha illa habitada” (dixital varios idiomas) de Paula Ballesteros e outros.
- “Buraco do Inferno: Toponimia mariñeira do mar de Bueu” VV.AA.
- “Con el viejo Bene” de Daniel Hortas.
- “Estudio florístico de la Isla de Ons” de Gaspar Bernárdez.
- “Flora da Illa de Ons” de María G. Souto e outros.
- “Ons, a arquitectura dunha comunidade desaparecida” de Pedro del Llano.
- “Guía das ermidas illeiras nas Rías Baixas” de Lino J. Pazos.
- “Ons, la memoria del faro” de María Eyo e Enrique Abati.
- “Ata aquí podo contar (A lingua na Illa de Ons)” de José Manuel Dopazo
- “Ons, a illa que navega no tempo” de Arturo Cidrás
- *Parques ten tamén varias publicacións como a de Illas atlánticas de Galicia

Artigos

Moitos artigos sobre Ons poden atoparse nos enlaces das revistas “Aunios” e “Os Galos”.

Por autores:

<http://bueu.esy.es/Revistas/Aunios/indiceAutores.htm>

Por revista:

<http://bueu.esy.es/Revistas/Aunios/indice.htm>

<https://descubrobueu.wixsite.com/bueu>